



Deres ref.: 22/3956.

Oslo, 28. februar 2023

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – FORSKRIFT OM BRUKERPLAN

1. Innledning

Rettspolitisk forening (Rpf) er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen til sosialt vanskeligstilte grupper.

Rettspolitisk forening vil rette noen kommentar til den foreslåtte forskriftsfestingen av Brukerplan. Foreningen er kritiske til den foreslåtte forskriftsfestingen, som i betydelig grad utvider hjemmelen for innhenting av dels sensitive personopplysninger. Formålet må registeret må begrenses.

2. Formålsbegrensning

Formålet i den foreslåtte forskriften er angitt svært vidt, noe som gjør at det ikke er mulig å foreta en realistisk vurdering av hvilke personopplysninger det er nødvendig å samle inn for å oppfylle formålet. Dette utfordrer hensynene til formålsbegrensning og dataminimering, som er sentrale i personvernregelverket.

Helseopplysninger skal behandles i samsvar med prinsippene for behandling i personvernforordningen artikkel 5, jf. helseregisterloven § 6. Prinsippene for behandling utgjør klare rammer for behandling av personopplysninger. Dette gjelder også for behandling av helseopplysninger i helseregistre, jf. forordningens saklige virkeområde, samt helseregisterloven § 5. Personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med disse formålene, jf. personvernforordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav b. I fortalepunkt 39 følger det at "personopplysninger bør behandles bare dersom formålet med behandlingen ikke med rimelighet kan oppfylles på annen måte."

Det vil ikke være mulig å bedømme hva som er *nødvendige personopplysninger* dersom formålet ikke er konkret angitt. Formålet med behandlingen i Brukerplan følger av forskriftens foreslåtte § 2. Her følger det at:

Registeret skal gi sentrale og kommunale myndigheter grunnlag for planlegging, styring, finansiering, evaluering og kvalitetsforbedring av kommunale tjenester knyttet

til rusmiddelproblemer og psykiske helseproblemer. Opplysninger som er samlet inn etter første punktum skal også kunne brukes til forskning, helseanalyser og beredskap.

Registeret skal altså bistå til løsning av en hel del oppgaver hos sentrale og kommunale myndigheter, samt bidra til andre mer varierte formål. Rettspolitisk forening kan ikke se at den foreslåtte formålsbestemmelsen er med på å sette noen ytre rammer for hvilke opplysninger som kan samles inn. Snarere gir den uttrykk for en svært vid og fleksibel adgang til behandling av mange ulike personopplysninger.

Det er ikke på bakgrunn av formålet angitt i forskriftens § 2 mulig å si noe om hvilke personopplysninger som er *nødvendige* for behandlingen, slik at formålet med behandlingen oppnås.

3. Bruk av opplysninger fra NAV og barnevernet

Hvilke opplysninger som kan samles inn, må igjen betraktes i lys av hvilke kilder som kan brukes til innsamling av personopplysninger.

Departementet er klare på at et viktig formål med forskriftsfestingen er å få på plass en hjemmel til å inkludere opplysninger fra barnevernstjenesten og fra kommunens arbeids- og velferdsforvaltning. Det tidligere rettslige grunnlaget for Brukerplan ga ikke hjemmel for behandling av personopplysninger fra disse kildene.

Rettspolitisk forening ber om en grundigere vurdering av hvorvidt helseregisterloven § 3 femte ledd gir adgang til at Brukerplan også skal inkludere opplysninger fra barnevernstjenesten og arbeids- og velferdsforvaltningen. Departementet skriver i punkt 4.3.1 at når opplysninger fra f. eks barnevernstjenesten knyttes til opplysninger om den registrertes helse, skal opplysningene regnes som helseopplysninger – hvilket gjør at helseregisterloven § 3 femte ledd kommer til anvendelse.

Foreningen mener uansett at hensynet til personvern generelt, og formålsbegrensning og dataminimering spesielt, taler for at opplysninger fra disse kildene ikke inkluderes i Brukerplan. Som tidligere nevnt skal det ikke behandles mer personopplysninger enn det som er nødvendig for formålet. Dette innebærer at formålet må angis konkret.

4. Øvrige merknader

Hensynet til de registrertes anonymitet taler for at man bør være varsom når det kommer til å behandle store mengder personopplysninger i samlede registre, ettersom det da vil være en risiko for at de registrerte identifiseres. Til dette hjelper det lite at de som arbeider med registeret har taushetsplikt. Det er en svært stor forskjell på å få sine personopplysninger håndtert av en person med taushetsplikt, og det å ikke få de behandlet i det hele tatt.

Forskriften tar dessuten sikte på en vid adgang til tilgjengeliggjøring i § 8. I lys av det vidt angitte formålet som personopplysninger kan tilgjengeliggjøres for, er Rettspolitisk forening bekymret for at svært sensitiv informasjon lett kan komme på avveie.

Brukerplan utgjør et stort inngrep i personvernet til svært mange registrerte fra en utsatt gruppe – de med rusproblemer og/eller psykiske helseproblemer. Det følger av høringsnotatet at det i 2019 ble kartlagt i alt 59 710 personer i 258 kommuner.

Rettspolitisk forening mener dermed ikke at den helsefaglige eller samfunnsmessige nytten av registeret *klart* overstige personvernulempene, slik det kreves etter helseregisterloven § 8.

Samlet sett er det slik at forskriften åpner for en svært vid adgang til innsamling av sensitive personopplysninger om en særlig utsatt gruppe – personer med rusproblemer eller psykiske helseproblemer. Rettspolitisk forening mener at formålet er for vidt angitt, og at det ikke vil være mulig å si hvilke personopplysninger som vil være nødvendige for oppfyllelsen av det.

Eventuelle spørsmål kan rettes til styret i foreninga på e-post styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen

Mathias Gravdehaug og Lars Arnesen
Rettspolitisk forening